

ΕΠΗΡΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΛΕΥΘ. ΚΑΙ ΠΑΠΑΚΗ
Καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς

Ἡ Κρήτη καὶ πετρολογικῶς καὶ γεωτεκτονικῶς προσφέρεται διὰ τὴν δημιουργίαν κρυστικῶν μορφῶν. Πρῶτοντι εἰς τοὺς δρεινοὺς ἡσβεστολιθικοὺς ὄγκους αὐτῆς ἰδίᾳ καὶ εἰς τὰ δευτερευόντα ἡσβεστολιθικὰ συγκροτήματα καὶ τὰς λιποτόμους ἡσβεστολιθικῆς ἢ κροκαλοπαγεῖς ἑκταῖς, ἰσπανίζονται τοιοῦτοι σχηματισμοί. Ἰδίως ὀνομαστὰ εἶναι αἱ φῶσφιγγες αἱ ἰσπανιζόμεναι εἰς τὸ συγκροτήμα τῶν Ἄεωιδων Ὀρέων καὶ τὰ σ π ῆ λ α ι α τὰ ὅποια, μικρὰ καὶ μεγάλα, εἶναι ἐκκατεπαρμένα κατ' ὄλην σχεδὸν τὴν ἑκτασιν τῆς νήσου.

Τὰ κρυστικὰ φαινόμενα τῆς Κρήτης, ὅπως καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, δὲν ἔχουσιν εἰσέτι μελέτην ἢ ἐπίκρισιν. Αἱ σπηλαιολογικαὶ ὁμάδες διαφόρων ἐκδορικῶν αἰματεῶν προσέφεραν καὶ προσφέρουν πολλὰ εἰς τὴν μελέτην τῶν κρυστικῶν μορφῶν τῆς χώρας μας. Ἡ μελέτη αὕτη ἐυσυστηματοποιήθη διὰ τῆς ἰατρύσεως (1950) τῆς Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἣτις ἔχει ἤδη εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς ὄγκον ἐργασίας καὶ διεθνῆ ἀναγνώρισιν. Εἶναι βέβαιον ὅτι αὕτη χωροῦσα μέλιν ἱκανοποιητικὸν ρυθμὸν ὅς ὀλοκληρώσῃ τὴν ἐπί ἐπιστημονικῶν βάσεων μελέτην τῶν κρυστικῶν μορφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ κριτικῆς γνησίαι σκοπὸν ἔχουν νὰ βοηθήσουν, ὅσον ἔνεστι, τοὺς ἐρευνηταῖς τῶν κρυστικῶν φαινομένων τῆς Κρήτης. Ὅτι προσπαθῶμεν νὰ προσεγγίσωμεν εἰς τοὺτους ὅσα βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα κατέστη δυνατόν νὰ συγκεντρώσωμεν, ἠντιμέστοντες τὴν συμπλήρωσιν τούτων καὶ διὰ ἄλλων, ὥστε νὰ καταρτισθῇ κατὰ τὸ δυνατόν πλήρης Κ ρ η τ ι κ ῆ Σ π η λ α ι ο λ ο γ ι κ ῆ Β ι β λ ι ο γ ρ α φ ῖ α. Ἀπὸ ἀπόψεως ταύτης τὸ ἡνὶ χείρας σημεῖωμα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς συμπληρωματικὸν προγενεστέρων σχετικῶν ἐργασιῶν τοῦ κ. Ἰωάννου Κωψηκέλη καὶ τοῦ γράφοντος (βλ. παρ. 1 καὶ 2)

Ι. ΔΑΣΕΙΟΥ ΣΤΥΛ.

Πρωτομινωϊκὰ τεφρὰ κατὰ τὸ Κουλι-Κιστέλλι
Ἐρμούλειου. (ΚΡΗΤΙΚΑ ΚΡΟΝΗΚΑ Β' 1951 σ. 275-
294). Ἀρχαιολογικὰ κληρονομαεῖα διὰ τὸ σπ.
ΠΙΛΑΙΟΥ.

2. AMERICAN JOURNAL OF ARCHAEOLOGIE, BALTIMORE τομ. 9, 1937
A.J.A. (MON. LINGUI) σελ. 287 και 300. Αναφέρονται
ἀρχαιολογικά στοιχεία δια τὸ σπ. ΜΙΛΗΟΥ.
σελ. 350 δια τὸ σπλ. τοῦ ὄρους ΓΙΟΥΚΤΑ
Τομ 1901 σελ. 437 κ. ε. δια τὸ σπ. ΚΑΜΑΡΟΝ
ὑπὸ τοῦ TARALELLI.
Τομ. 19 σελ. 201, δια τὸ σπ. ἘΡΙΑΣ ΘΟΥΙΑΣ
3. ANTONIOPOULOS I. Στὰ ἠρωϊκὰ βουνὰ τῆς Κρήτης (περ. ΣΚΑΡΟΛΙΚΑ)
Γ. 1931 σελ 6-10, 71-73, 133-136. Περιγράφονται
δι' ὄψεων τὰ φερέγγια ΣΑΡΑΡΙΑΣ, καὶ ΠΗΛΙΟΥ.
4. ANTONYANOS. Εἰς τὸ Λιόξοι καὶ τὸ Δικταῖον ἄντρον. (περιοδ.
"ΣΚΑΡΟΛΙΚΑ" Δ. 1932 σελ. 205 καὶ 249.) Περιλη-
πτικὴ περιγραφή τοῦ σπηλαίου μετὰ φωτογραφι-
ῶν τοῦ σπηλαίου τοῦ "Κινδύου τοῦ Διός". Ὁ συγ-
γραφεὺς μετέβη ἐκδρομῆς ὁργανωθεῖσης ὑπὸ
τοῦ Πρ. Λυκείου Ἰγ. Νικολάου τὴν 24/25-5-1932.
5. ANTONYANOS. Καθήμερος εἰς τὸ βόθος σπηλαίου ἔκωθεν Ἀμμο-
ροῦ Κρήτης. Ἐρ. "Ἡ ΔΡΑΚΙΣ" 17.6.1952 ὁλ-
γὰ πληροφορεῖται περὶ τοῦ σπηλαίου.
6. APPELBECK V. DIE KAFERFAUNA DER BALCANHALBINSEL MIT BERU-
CHTSI CHENIGUNG KLEINASIENS UND DER INSEL KRE-
TA. I. FAMILIENRHE CARABOIDEA. BERLIN, 1904
422 S. Πληροφορεῖται δια τὴν πανίδα τῶν κρη-
τικῶν σπηλαίων.
7. ATTEYS C. LYRICPODEN VON KRETA, NEBST BEITRAGEN ZUR AL-
GEMEINEN KRETTNIS EINIGER GATTUNGEN, SITZ-BER-
ACAD. WISS. WIEN III, I, 1902, 527-614. Δια τὴν
πανίδα τοῦ σπ. ΑΝΘΡΑΟΥΖΟΥ (Λαβρινθοῦς).
8. ΒΑΓΓΙΑΚΑΚΟΣ ΔΙΚ. Γλωσσικὴ σπηλαιολογία. Περ. "ΠΜ" 1950, τεύχη
102-105 σελ. 7-10. Αναφέρει ὀνομασίες σπη-
λαίων ἐν οἷς καὶ τινὰ τῆς Κρήτης.
9. BARZIZZA GASP. DE ORTHOGRAPHIA..... Αναφέρει ἐπισκοπὴν τοῦ
Λαβρινθοῦ ὑπὸ Ἐνεσῶν ἀρχόντων κατὰ τὸ πρῶ-
τον ἔτος τῆς κατάληψως τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν
Ἐνεσῶν.

10. BATE DOR. THE GAVES OF CRETA (ἐν A. TREVOR-
-BALTYE . GALPING IN CRETA) 1913. σελ. 239
Παρέχει στοιχεία περί τινων κρητικῶν σπηλαί-
ων (Ἑλληνόσηλο κ.τ.λ.)
11. BEIER H. PSEUDOSCORPIONIDES . I. DAS THIERREICH 57
LIEF. 258, 5, 1932 . Στοιχεῖα ἐπὶ τῆς πανίδος
τῶν σπηλαίων Ἀκρωτηρίου, Κοιμάρου καὶ Τοκο-
λίων.
12. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΑΔΗΣ Γ. Περιπτέρηδες στὴν Κρήτη. (Δίκτη, Φηλαρείτης,
Λευκὴ Ὄρη) εἰς "ΕΚΑΠΟΛΙΤΙΚΑ" 1933, 3, 287.
Ἀναφέρει τὸ Δικταῖον ἄντρον. Φιλολογία διὰ τὸ
σπ. Κρητῶν καὶ διὰ τὰ ἰκνευροθένητα ἐντὸς τοῦ
τοῦ ἄγγελα ἔξαιρέτου τέχνης. Περιγράφει δι-
όλιγων τὸν τεχνητὸν λαβυρίνθου καὶ παραθέ-
τει σχέδιον τοῦ F. L. SIEPPEL τοῦ καθ' τὴν
Γόρτυνα λαβυρίνθου.
13. BOSCHINI MARIO. L'ARCHIPELAGO. VENEZIA 1658. Ὅλιγα περί μι-
κροῦ τινος ἰκνωδίου σπηλαίου.
14. ΒΟΥΡΓΑΝΗΣ ΕΥΡ. Ἐν ὑδρογόνον σπηλαίον. εἰς ΔΕΛΤΙΟΝ ΟΥΝΕΙΣΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ 1936, 8, σελ. 249-250. Προσπαθεῖ νῦ.
ἐξηγήσασθαι τὴν παραγωγήν καὶ προέλευσιν τοῦ
ἐντὸς τοῦ σπ. Μελιθωνίου ὕδατος.
15. BUONDELLONTI GER. DESCRIPTIO CRETAE. εἰς FL. CORNELII: CRETA
SACRA. VENEZIA 1755, 1, 77 κ. ἔ. βλ. καὶ LE-
GEND: DESCRIPTION DES ILES D'ARCHIPEL PAR
GER. BUONDELLONTI, Παρίσι 1897 (PUBLICA-
TION DE L'ECOLE DES LANGUES ORIENTALES VI-
VANTES, De 5, XIV, 101 κ. ἔ. Ἐπισκεψὴ καὶ
περιέγραψι τὸν λαβυρίνθου.
16. BOYD-HAYES . COENHIAI σελ 56-50 Ἀρχαιολογικὰ στοιχεῖα
περὶ τοῦ σπ. ἈΓΙΑΣ ΟΥΡΙΑΣ
17. BURROWS R. THE DISCOVERIES IN CRETE. LONDON 1907, σελ.
107-132. Ἐξετάζει ἀρχαιολογικῶς τὸν Λα-
βυρίνθου.

18. ΓΡΑΦΙΣΕ ΓΕΡΤ.

Γλωσσολογικοί χαρακτηρισμοί των ελληνικών καρστικών μορφών. (ΔΕΛΤΙΟΝ ἙΛ. Σπ. Ἔτ. II, 1953, σελ. 27-30) Αναφέρει τούς ἐν ῥήτρῃ γλωσσολογικούς χαρακτηρισμούς λατσίδα, λαγγός, χιουγίς.

19. GIARDUCCI M.

Οἱ ἀρχαιότεροι ἐπισκέπται τοῦ Ἀβυρῖνου. (ΚΡΗΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ Δ' 1950 σελ 527-528) Αναφέρει ἐπισκέπτας τοῦ Ἀβυρῖνου.

20. DAPPER D.O.

DESCRIPTION EXACTE DES ILES DE L'ARCHIPEL. ALISTERDAH 1703. Κάνει λόγον περὶ τοῦ Δικταίου Ἰντροῦ καὶ τοῦ σπηλαιῖου τοῦ Διός ἐν Ἴβρ. (σελ. 389-390).

21. ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ Τόμ. I, 1951-1952

ΣΠΗΛΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Σελ. 136-138 Αναφέρονται τὰ σπηλαία Γκυβερνέτου (Καθολικῶ), Μελιδονίου, Εἰλειθεΐας, Δικταίου, Ἴδαίου, Ἀβυρῖνος, Γόρτυνος, Μιλίου, Ἀρκουδῆ, βόρρα Ἀγίας Τριίδος, Ἐλληνόσπηλος (μετὰ φωτογραφίας) Φολῆ, Ἀχυρόσπηλιο, ρεμπτί Γκυβερνέτου.

Σελ. 300. Αναφέρονται σπηλαία παρὰ τοὺς Κουμπέδες Ἰρωδέου (βλ. καὶ ΒΟΥΠΟ τεύχ. 00/81 Σεπτ. 1952)

Σελ. 304. Αναφέρονται τὰ σπηλαία Λυκίστου, Σπηλιίδος, Περιστέρῃ.

Τόμ. II, 1953. Σελ. 66-91. Αναφέρονται μετὰ διηγήσεων στοιχείων τὰ σπηλαία Ἄγιου (Γκυβερνέτου), Μελιδονίου, Εἰλειθεΐας, Δικταίου, Ἴδαίου, Ἀβυρῖνος, Γόρτυνος, Μιλίου, Ἀρκουδῆ, Ἄγιος Τριίδος (Χῶνοι I καὶ II) Ἐλληνόσπηλιο, Φολῆ, Ἀχυρόσπηλιο, ἄνων, Γκυβερνέτου, Λυκίστου, Σπηλιίδος, Περιστέρῃ, Κουτρούλη, Ἀχυρόσπηλιο Κισσάμου, Τραπητῆς καὶ 3 ἄνων, Κολυμπαρίου.

Σελ. 109-116. Ἡ πέντε τῶν ἐλληνικῶν σπηλαίων. Αναφέρονται περιγραφῆσεις ἐπὶ τῆς πινίδος τῶν σπ. Ἀρωτηρίου, Ἀβυρῖνου εἰς Ἀπελοῦξον, Κοδινίου, Ἀρωτηρίου, Καθολικῶ, Μελιδονίου, Τοκολίου, Γωνίης.

Σελ. 150. Αναφέρονται τὰ σπ. ἄγλου Κωνσταντίνου, ἄνω Ρεθύμνης, ἄν. Μελιδονίου, Μοσχονιανῶν, πηγὴ ἄγ. Κυριτικῆς.

22. ΔΕΘΔΗΕΡ ΙΠΧ.

Ὀδοιπορικὰ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Κρήτην. ἌΟ. λ. ε. Αναφέρει τὴν καταβόρην τῆς λίμνης Κουρνά, τὸ φαράγγι τοῦ Κατρέ, τὸ σπ. Κιθολικοῦ, ἀμφὶ σπ. εἰς Κίσσαμιν, τὸ σπ. Κνταβατῆς, Σάργου, Περιστερότρικες, Κορμιοκόπος, τὰ φαράγγια Σχικίων, Σφιμερῆς κ. ἄ.

23. ΔΙΑΛΛΗΝΑΣ ΙΙΧ.

Ἄκοντα. Χανιά 1927. Ἱστορικὴ περὶ τοῦ σπ. Μιλῆτου καὶ τὸ σχετικὸν ἀρχαιτικὸν ποίημα Ἐπιγράφα ἢ Καινουργιοχαρτεῖσσα εἰς σελ. 46-54 καὶ 151-207.

24. ΔΙΟΔΩΡΟΣ Ο ΣΙΚΕΛΙΩΤΗΣ.

Βιβλιοθήκης Ἱστορικῆς τῆς Λεὶψαν. | εἰδ. CAR. MULLERUS. VOL. I PARISIIS 1855. βιβλ. Ε' LXX, I-6. Ὀμιλεῖ διὰ τὸ Ἰδαῖον ἄντρον καὶ τὴν γέννησιν καὶ τὴν πύκνωσιν τοῦ Διός.

25. ΔΙΩΝΙ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ.

Λόγοι. LIPSIAS 1857. Λόγος LXXX περὶ Ἐλευθερίας, ἀναφέρει τὸν Λαβδινθόν.

26. ΕΔΑΙΤ.

HOEHL. (ἐν REALLEXIKON DER VORGESCHICHTE) BERLIN 1926 τομ. 5. σ. 337. Αναφέρει σπήλαια τῆς Κρήτης ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως μετὰ συντόμου βιβλιογραφίας.

27. ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

Τομ. Ιε' σελ. 158α'. Ὀμιλεῖ διὰ τὰ κρητικὰ σπηλιόμικτα τῆς Κρήτης. Εἰς σελ. 159-160 διὰ τὰ σπήλαια Κρήτης, εἰς τομ. Ιε' σελ. 214 διὰ τὸ σπ. Μιλῆτου.

28. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΙΟΣ.

Ἑρμηνευτικὸν Λεξικόν, τ. 9 σ. 401 διὰ τὸ σπήλαιον τῆς Μιλῆτου

29. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ.

Εἰς λ. ΘΑΥΣΣΕΙΑ ὀμιλεῖ διὰ τὸν Λαβδινθόν.

Εἰς λ. Διονύσιος, ἀναφέρει τὸ πα-
ρὸν τὸν Ἀμνισὸν στ. Ἐλαιθουλᾶς.

30. EVANS ARTHUR. Εἰς JOURNAL OF HELLENIC STUDIES, XXI, 109-298, ἀναφέρει ἀρχ. στοιχεῖα περὶ Λαβυρινθοῦ.
31. Ἰδιος INC. TREE AND PILLAR CULT. σελ. 13, διηγεῖται περὶ τοῦ Δικταίου Ἄντρου.
32. Ἰδιος THE PALACE OF MINOS AT KNOSSOS. LONDON 1921-1935, I σελ. 159 διὰ τὸ ἐν Πύρου Κένει σπήλαιον. Εἰς σελ. 151 διὰ τὸ ἐν Γιοδύγα σπήλαιον. Εἰς σελ. 163 κ. ε. διὰ τὸ σπήλαιον Ἁγίας Παρασκευῆς.
33. ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ-ΚΡΥΤΟΒΟΥΛΙΑΣ. Ἱστορία τῆς ἑπαναστάσεως τῆς Κρήτης συμπληρωθεῖσα ὑπὸ Γ. Δ. Κονδυλάκη. Ἀθήναι 1893 σελ. 509-511. Ἱστορικὴ διὰ τὸ σπήλ. Ηλιάτου.
33. ΖΑΜΠΙΑΣ ΤΑΣΟΣ. Τὰ ὑποκίττερα Ἑλληνικὰ Σπήλαια, εἰς περ. "ΣΠΗΛΙΩΝ ΕΡΜΟΠΟΛΕΩΝ ΣΠΑΡΤΩΝ ΝΕΟΤΗΤΟΣ" Ἀττ. 1949 σελ. 10-11. ἀναφέρει τὸ Δικταῖον.
35. HOECK KARL. KRETA. GÖTTINGEN 1923, τομ. I σελ. 56-66 διὰ τὸν Λαβυρινθὸν Κνωσσοῦ. Σελ. 447-454 διὰ τὸν Λαβυρινθὸν Γόττονος.
36. ΗΣΙΟΔΟΣ. Θεογονία (ἐν Ἡσιόδου "Αἴωνια. Ἀθηναῖον 1889) στ. 482-486 διὰ τὸ Δικταῖον.
37. ΗΥΓΙΝΟΣ. FADULAE XL. Ὀμιλεῖ διὰ τὸν Λαβυρινθόν.
38. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΣΤ. Ἡ ἔξοδος τοῦ σπηλαίου τῆς Ηλιάτου εἰς Κρήτην. ἔρ. ΤΟ ΒΕΛΛ τῆς 21-9-1950. Ἱστορικὴ διὰ τὸ σπήλαιον Ηλιάτου.
39. JEANNEL K. LE SILLON TRANSEGRENI ET DESCRIPTION DE COLEOPTERES GAVERNICOLES NOUVEAUX DE LA GRECE. εἰς BULL. SOC. SCI. CLUS. 4, II, 59-64, β 1929 διὰ τὴν πύλινον τοῦ σπηλαίου Κομάρου.

40. ΚΑΛΟΠΗΝΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣΤ. Κρητικά, ήτοι Τοπογραφία και όδοι-
κορικά της νήσου Κρήτης. Έπιτόπιος μελέτη
ΑΘ. 1894. σπ. Ηελάντου σελ. 106, φαρμάγγι Σα-
μάριος σελ. 202-204, Σποραδικώς διά τινα σπ.
της νήσου.
41. ΚΑΝΕΛΛΗΣ ΑΝΤ. 'Η πανίδα των ελληνικών σπηλαίων. ("ΒΟΗΘΟ"
1946 σελ. 32-36) Αναφέρει περί της πανίδος
τοῦ σπηλαίου Διός, Ἀρκάδιου, Γυνιῆς, Καθολικοῦ
Κοῦμρου, Τοπολίων, Καταβόθρας, Ηελιδούλου, Λα-
βρινόου.
42. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΣ Ι. Συμβολή στήν Ἑλληνική Σπηλαιολογία. ("ΠΛΗ"
1950, 104/105 σελ. 23-30). Βιβλιογραφική ἔρ-
γασία ἀναφερομένη καί εἰς κρητικά σπήλαια.
43. ΚΕΑΡΦΙΝΟΣ Γ. Σύνοψις ἱστοριῶν. (ἐν CORPUS SCRIPTORUM HIS-
TORIAE BYZANTINAE. BOHMIAE 1838). Αναφέρει
σπήλαιον ἐν Λαβρινόου χωρῶ εἰ τ. Ι σ. 215
49. KELLER. (ἐν JAHRB. PHIL. 1887, I, 51) ἀναφέρει τό ὄπ.
Γόρτυνος.
45. CHAPPUIS, P, A. NOTES SUR LES COPEPODES.... 3. COPEPODES DE
GRECE, εἰς BUL. SOC. SCI. CLUJ. 4, II, 97-106, 3
1929, διά τήν πανίδα τοῦ σπ. Ηελιδούλου.
46. Ἰδίου. COPEPODES (PREMIERE SERIE) AVEC L'ENLEVERATI-
ON DE TOUS LES COPEPODES GAVENNICOLLES CON-
NUS EN 1931. ANGL. ZOOI. EXPERIM. 76, I
1-37, 1933. Διά τήν πανίδα Καθολικοῦ καί Το-
πολίων.
47. CHOPARD L. DESCRIPTION D'UNE ESPECE DU GENRE TROGODI-
LUS (OREN. PHASGONURIDAE). BUL. SOC. ENTOM. FR.
147-151 A. 1921. Διά τήν πανίδα τοῦ σπηλαίου
Γυνιῆς.
48. CLAUDIUS. HONORII AUGUSTI PANEGYRIS. (ἐν τῇ ἐκδόσει
OEUVRES COMPLETES ... Παρίσι 1833. εἰς τ.
II, στιχ. 634 ἀναφέρει τόν Λαβρινόου.

- 49 ΚΡΙΑΣ ΠΑΝΑΓ. 'Ιστορία της Κρήτης (Περί) Αθήναι 1930
1937, τομ. Β σελ. 409-411 διὰ τὸ σπῆλ.
Πιλάντου, Σποραδικῶς εἰς τοὺς τρεῖς τόμους
διὰ τινὰ σπῆλαια τῆς Κρήτης.
50. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ Χ. 'Απομνημονεῖα τοῦ περὶ αὐτονομίας
τῆς Ἑλλάδος πολέμου τῶν Κρητῶν. Ἐν Ἀ-
θῆναις 1959, σελ. 216-219 ἱστορικὰ διὰ
τὸ σπῆλαιον τῆς Πιλάντου.
51. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ. Περὶ ὀρχήσεως. (49 ἔκδ. Λειψίας 1924)
ἐπιφέρει τὸν Λαβδρινόου.
52. ΠΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ ΙΩΑΝ. 'Η (SIG) Λαβδρινόου, εἰς περιοδ. "ΔΙΕΡΧΕΣ"
Περίοδικος Κρήτης Δ, 1938 σελ. 313-317. ὁ-
λίγη περὶ Λαβδρινόου
53. ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΤΤ. Σπηλιὰ Κέρντο, Δελτίον Ἑλλ. Σπηλ. Ἐτ.
II, 1953 σελ. 148-149, περιγράφει τὸ σπ
Κέρντο τῆς ἐπαρχίας Βιάννου.
54. ΠΑΡΙΝΟΣ Γ.-ΚΥΡΙΑ- Τὸ σπῆλ. Μελετώνου Κρήτης, εἰς ΔΕΛΤΙΟΝ
ΖΟΠΟΥΛΟΣ Β. Φυσικῶν Ἐπιστημῶν 1939, 50/51 σ. 40-49,
πλήρη ἐπιστημονικὴ περιγραφή τοῦ σπ.
55. ΠΑΡΙΝΑΤΟΣ ΣΠ. HOHELENFORSCHUNGEN IN KRETA. (MITTEIL
UEBER HOHELEN UND KARSTFORSCHUNGEN 1928
H. 4 σελ. 1-12, διὰ τὸ Ἑλληνόσπηλο καὶ
τινὰ σπῆλαια τῆς Δυτ. Κρήτης.
56. ΙΔΙΟΣ Ἐν ARGEL. ANZ. 1934, I/2 σελ. 252 κ. ἔ.
1935 σελ. 240 κ. ἔ. καὶ Πρακτικὰ Δ. Ἐ.
1935 σελ 220) διὰ τὸ σπ. Ἀρκαλοχωρίου
57. ΙΔΙΟΣ Οἱ ὄψεις τοῦ τῶν σπηλαίων μας καὶ τῆ ἴ-
χνη πολιτικῶν πολιτισμῶν (ἔρ. ἙΛΕΥΘΕΡΟΝ
ΣΠΗΛ. τῆς 30. ΙΟ. 1928). Ἀρχαιολογικὴ πλη-
ροφορία διὰ τὸ Ἑλληνόσπηλο.
58. ΙΔΙΟΣ Οἱ ἀναγνώστῳ μέχρι τέλους ἡ Κρητομικη-
νατικὴ γραφή (ἔρ. "ΤΟ ΣΠΗΛ" 23. ΙΙ. 52
Περὶ τῶν εὐρημάτων τοῦ Δικταίου Ἐντρού.

59. HEURSIUS GRETA, CYPRUS, NIODUS. Έκδ. AMSTELODAEM 1675. Είς σελ. 18 διὰ τὸ σήλαιον Εὐλειθυίας, εἰς σελ. 20 διὰ τὸν Λαβδρινθον Κνωσσοῦ. εἰς σελ. 65-71 παραθέτει χωρία ἀρχαίων συγγραφέων μὲ σήλαια τῆς Κρήτης. Εἰς σελ. 71-77 διὰ τὸ Δικταῖον ἄντρον.
60. MONUMENTI ANTICHI ACADEMIA DEI LINGEI. ROMA. VI. σελ. 333 κ. ἔ. διὰ τὸ σπ. Ἰσλαρῶν (δι' ὄ ρλ. καὶ ARCHÆOL. ANZ. 1918 σελ. 110) Σελ. 411 κ. ἔ. τομ. IX διὰ τὸ σήλαιον Φυκροῦ.
61. ΠΟΥΡΠΑΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἱστορία τῆς Κρήτης. Ἰερουσαλὴμ 1932. Σελ. 721-723 διὰ τὸ σπ. Πιλάτου καὶ στοναδικῶς δι' ἄλλα σήλαια. Βλέπε καὶ εἰς Β' ἔκδ. Τομ. Α' σελ. 540-546 διὰ τὸ σπ. Πιλάτου.
62. ΙΑΙΟΣ Στὴν κορυφὴ τοῦ Ψηλορείτη καὶ στὴς δμορφίαις τῆς Κρήτης (περ. " ΥΨΑΙΟΣ" Γ' 1937, σελ. 61 διὰ τὸ σπ. Πιλάτου. Εἰς σελ. 62-64 περιγράφει δι' ἄλλων τὸ Ἰδαῖον.
63. ΝΙΛΣΟΝ Ν. HEBRON AND LYCHENARI RELIGION AND ITS SURVIVAL IN GREEK RELIGION. Λονδ. 1927 Εἰς σελ. 49 κ. ἔ. ἀναφέρει σήλαια σχετικὰ μὲ τὴν λατρείαν κατὰ τοὺς ἰωνικοὺς χρόνους.
64. ΝΟΜΙΚΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Ὁ Λαβδρινθος τῆς Κρήτης. Περιγραφή τοῦ σήλαιου γραμμῆν τὸ 1842. (εἰς ἐφημ. "ΒΡΑΧΥΛΙ" τῆς 11.7.1950. Παραθέτει καὶ σχεδιαγράμματα.
65. ΙΑΙΟΣ Ὁ Λαβδρινθος τῆς Γόττωνος, περιοδικὸν "ΕΡΜΕΤΑΛΛΕΣ" Ἀπριλ/Μαΐος 1951. εἰς σ. 91 περιγράφει τὸ σήλαιον.
66. ΕΛΚΟΥΑΙΑΝΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Ἐπίτομος Ἱστορία τῆς Κρήτης. Ἄδ. 1909 σελ. 133. Ἱστορικὸν διὰ τὸ σπ. Πιλάτου.
67. ΟΒΙΔΙΟΣ Μεταμορφώσεις. ἔκδ. Παρισίων 1838 VIII, 157. Ἀναφέρει τὸν Λαβδρινθον.

68. ΟΕΗΡΟΣ 'Οδύσσεια. Τ. Στ. 100 ἀναφέρει τὸ σπήλαιον
Εἰλειούλης.
69. ΠΑΠΑΝΗΛΙΟΣ Δ. Κρήτη-Πινώσι ἐποχή (περιοδ. "ΥΠΛΑΙΟΦΟ"
1937, Γ, σελ. 14-18) Κρητικὰ σπήλαια ὑπὸ μυ-
θολογικῆς ἀπόψεως.
70. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΡ. Δικταῖον ἦντρον ("Ἐπιστημ. Ἰκώ" 1929
σελ. 26) Περιγραφή τοῦ σπηλαίου
71. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡ. Ἱστορία Σπηλαίων κ.τ.λ. ἔκδ. Αθην. 1938
'Ἱστορικὴ διὰ τὸ σπ. Πιλιότου εἰς σελ. 295.
72. PASHLEY ROB. TRAVELS IN GREECE AND CRETA. το. I ἔκδοσις
Λονδίνου 1937 σελ. 126-131 καὶ 135-140. Πε-
ριγράφει τὸ σπήλ. Πελιδονίου καὶ παραθέτει
ὠριότητα ἐκείνων τῶν σιταλευτικῶν του. Ἀνα-
φέρει καὶ ἕτερα σπήλαια τοῦ ἴσου "Ἰδη, τοῦ
Γουβερνέτου, τοῦ Ἀπολλωνος καὶ τὸ Τροχώνιον.
Εἰς σελ. 236-245 περιγράφει τὸ σπήλαιον
Σέρχου. Προσπέμπει καὶ εἰς ἀρχαίους ἑλληνίς
συγγραφεῖς.
73. PAULY-WISSOWA. REAL ENCYCL. εἰς λ. LYTOS διὰ τὸ σπήλαι-
ον φανερωμένῃ δι' ὄ βλ. καὶ ARGELANZ. 1937
σελ. 222 κ. ἔ.
74. ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ. Ἑλλάδος περιήγησις. ἔκδ. DIDOT Παρίσι. 1845
τομ II, 31, I ἀναφέρει τὸν Ληβδρινθόν. Ὁμοίω-
ως εἰς τὸ " ΑΤΤΙΚΑ " του ἀναφέρει τὸν Ληβδ-
ρινθόν τῆς Κνωσσοῦ.
75. ΠΕΤΡΟΚΕΙΑΣ Ι. Οἱ κῆνοι τοῦ Ἀκρωτηρίου. (περ. " ΠΛΗ" 1950
186-187 σελ. 55-56). Περιγραφή ἐξερευνησῶς
πέντε καταθροῶν.
76. Ι Δ Ι Ο Σ Σπηλαιολογικὸ Χρονικὸ τοῦ Πινώσι (περ. " ΠΛΗ"
1952, 212-213, σελ. 66-67. ἀναφέρει τοὺς κῆ-
νους τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ ἄλλα σπήλαια τῆς
περιοχῆς Χανίων.
77. Ι Δ Ι Ο Σ LA CAVERNE HELLINOSPILO. (Δελτ. Ἑλληνικῆς

- Σηπλιολογικῆς Ἐταιρίας 1951/52, I, σελ. 106-109) Περιγραφή τοῦ εἰς τὴν χερσόνησον Σπῆθα σπηλαίου, κήτοφισ καὶ φωτογραφία.
78. ΠΕΤΡΟΧΕΙΑΣ ΙΩΑΝ. Ἐξερευνηθεὶς ἀγνώστου βάρθρου τοῦ σπ. Μελιδονίου. (ἔνθ. ἄν. 1953, II, σ. 117 Διὰ τὸ σπ. Μελιδονίου.
79. Ι Δ Ι Ο Σ Σηπλιολογικαὶ ἔρευναι εἰς Ἰθύνην καὶ Κρήτην. (ἔνθ. ἄν. σελ. 110) Ἀναφέρει ὅτι ἐμέτρησεν 9 κερστικῆς μορφεῆς, καὶ ἐν σπηλαίον μήκουσ 212 μέτρων.
80. Ι Δ Ι Ο Σ Ὑδρο-σηπλιολογικαὶ ἔρευναι εἰς ἑκπαρχίαν Πυλοποσίμου Κρήτης. (ἔνθ. ἄν. σελ. 137-147) Περιγράφει τὰ σπήλαια Σπηλαρία (Μεταξόσπηλο), Περσοσπηλο, σπήλαιον ἐντὸς φρέατος, κ.κ. Σχέδια καὶ φωτογραφία.
81. ΠΑΤΑΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Ἐκδρομικὸς (ἔρ. ἈΝΑΤΟΛΗ Ἀγ. Νικολάου Κρήτησ 13.3.1939). Ἀναφέρει βάρθρον εἰς Σελέναν.
82. Ι Δ Ι Ο Σ Σηπλιολογικὴ, Συμπληρωματικὴ βιβλιογραφία (περ. " ΠΑΙ " 100/109 τοῦ 1950 σελ. 33-35) Βιβλιογραφικὰ περὶ τῶν σπηλαίων τῆσ Κρήτησ.
83. Ι Δ Ι Ο Σ Δύο σπήλαια εἰς τὴν περιφέρειαν Βραχισίου Κρήτησ. (ἔνθ. ἄν. 1951, 196/197 σελ. 20-23.) Ἐπιστημονικὴ περιγραφή τοῦ σπ. Περιστάρη καὶ Σηπλιόσασ. Κήτοφισ καὶ τομή.
84. Ι Δ Ι Ο Σ Σπήλαιον Περιστάρη. (Δελτίον Ε.Σ.Ε. 1951, I, σελ. 272-274) Λεπτομερεῆσ περιγραφή τοῦ σπηλαίου.
85. Ι Δ Ι Ο Σ Σπήλαιον Ἄγιου Κωνσταντίνου. (ἔνθ. ἄν. 1953, II σελ. 100 καὶ 103) Περιγραφή τοῦ σπηλαίου.

86. ΠΑΠΑΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Τό σήλαιον τῆς Ἡλίδου. (Περιόδ. "ΠΑΡ" 220/229 τοῦ 1953 σελ. 127-128) Ἐπιστημονική περιγραφή τοῦ σήλαίου οὗ μετὰ βιβλιογραφίας καὶ κατόψεως.
87. ΠΑΠΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ λατρείας τῶν σταλακτιτῶν ("Αρχαιολ. ἐφημερίς 1930 σελ. 160-168) Ἐξετάζει σταλακτίτας κρητικῶν τινῶν σηλαίων ὑπὸ κατόψεως λατρευτικῆς.
88. ΠΛΙΝΙΟΣ .NATURALIS HISTORIAE ("Ἐκδ. DIDOT) Παρίσιος 1833 τ. II,XXXVI,19,2 Ἀναφέρει τὸν Λαβδρινθῶν
89. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ Βίος (Θησεύς) ἔκδ. DIDOT Παρίσιος 1846, XVI. Ἀναφέρει τὸν Λαβδρινθῶν Ἰωάννου.
90. ROCKOCHE RICH. DESCRIPTION OF THE EAST. (Ἐκδ. γαλλικὴν ἔκδοσιν VOYAGES EN ORIENT ὑπὸ E. SYDOUS. A. TEUCHIENEL 1773). Εἰς τὸ μόν IV σελ. 200-310 σποραδικῶς περὶ τινῶν κρητικῶν σηλαίων.
91. ΡΟΡΥΠΙΣ Βίος Μυθαγόρου (ἔκδ. Λαυρέας 1886) Εἰς κεφ. 17 περὶ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου.
92. QUERINI L. DESCRIPTIONE DI TUTTA ISOLA DI CANDIA. (MANUSCRIPT BIBL. DU ROI, No 221 MISSIONI ETIENNES σελ. 30-31. Περιγράφει τὸ σήλαιον Ηελιδονίου.
93. RAULIN VICT. DESCRIPTION PHYSIQUE DE L'ILE DE CRETE. Παρίσιος 1869.
I-120. Σήλαιον περὶ τὴν Ἀρχαίαν Ἀσκάν ἐντὸς βορείας κοιλάδος μετὰ τῆρου. Ἰληρὸν ἕτερον μεγαλύτερον σήλαιον μετὰ ἐκίλησαν.
I-125/127. Γεωλογικὴ καὶ κλιματο-

- λογική περιγραφή τοῦ Μελιδονίου. Παραθέτει
ἐπίσης ἱστορικά στοιχεῖα.
I. σελ. 142. Περιγράφει δι' ὀλίγων σπ. Σίρχου.
I. 146. Αναφέρει σπ, εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν
τοῦ Γιουχτι εἰρησιζόμενον ἐντὸς βράχου.
I. σελ. 275. Αναφέρει σπηλαιον κεῖμενον εἰς
τοὺς κρητικίους βράχους εἰς ὄρειν Ἐπίω
Περβολόκια Γερσίπετρας. Ὁμοίως ἕτερον σπή-
λαιον παρὰ τὸ χ. Πιλαλίματα.
I. 276. Εἰς Βιάννον (Κέραντος, ἀνατολικὰ πλευ-
ρὰ). Σπηλαιον μεγαλοπρεπές.
I. σ. 166. Πολλὰ καὶ μεγάλα σπ. ηλαία παρὰ τὸ
χ. Σηλι.
I. σελ. 365-366. Αναφέρει τὰ σπηγγια Στύλ
καὶ Κροντιλίωτικο.
I. 366-372. Αναφέρει διαφόρους καταβόρους.
I. σελ. 372-376. Ἰσθμίοι ἐκτενῆ λόγον περὶ τῶν
κρητικῶν σπηλαίων. Περιγράφει ἢ ἀναφέρει τὰ
ἑξῆς: ἑξήλων σπηλαία, Σηλιον παρὰ τὴν Η. Δ. τοῦ
κόλπου Χανίων, Σηλιον ἐπὶ τῆς νησίδος Ἀγί-
ων Θεοδώρων, Τρεῖς σπηλαία εἰς τὸ Ἀκρωτήρι
(Μελέχι), τὸ σπηλαιον Καθολικοῦ, Σηλιον
μεταξὺ Ρ. μνήης καὶ Περοχωρίου, Σηλιον παρὰ
τὴν μονὴν Ἀρσίον ἐν Ρεθύμνῳ, τὰ σπηλαίον
Μελιδονίου, τὸ σπηλαιον Σίρχου, Σηλιον πλη-
σίον Κνωσσοῦ καὶ Γούβρας, παρὰ τὸν Ἀποσελέ-
μην ποταμὸν.
I. σελ. 412/3. Καταβόροι ἐπὶ Ὀμιλοῦ καὶ σπή-
λαιον.
I. σελ. 413-415. Θερμομετρήσεις εἰς τὰ σπή-
λαια Ἰσθολικοῦ, Μελιδονίου, Αρβυρίνου, Ἀρ-
κουδία.

94. ΠΕΛΙΑΓΓΕ Π.

Ὁ κρητικὸς Αρβυρίνος καὶ οἱ σχετικοὶ μύθοι.
(Ἀρχαιολ. Χρονικὰ. Ἐκδόσεις Ἀρχαιολογικῆς
Ἐπιμετῆδος. 1931 σελ. 165-173.) Παραπέμπει
εἰς πολλοὺς Ἀρχαίους συγγραφεῖς ἐν οἷς καὶ
ὁ Ἐδοτῆσιος (παρ. 36 κ. ε) Σενέκας (EPIST.
XLIX, 7) Ἰσοκράτης (III, II καὶ 15), Τομπά-
νιος Πέλος (I, 56), Ἰσχυροκλῆς (ὕμν. εἰς Δη-
λον, 4, 3, II).

95. ROEWER C.F. ZOOLOGISCHE STREIFZUGE IN ATTIKA, MOREA UND BESONDERS AUF DER INSEL KRETA. I, II AD. VEG. BREIEN 26, 425-460, 27, 61-124, 1928 κἀι III. ANH. VEX. BREIEN, 28, 91-110, β, 1931). Γράφει διὰ τὴν πανίδα τῶν σπηλαίων Κομάρου, Ήλιδονίου, Τοπολιῶν, Ἀκρωτηρίου, Καθολικοῦ.
96. ΣΑΡΗΣ Ι. Πῶς σχηματίζονται αἱ φάρμακες. ("BOYNO" B' 1930, σελ. 209-212). Φωτογραφικῶς εἰκονίζουσα τὸ φάρμακον Σμαριῆς.
97. S A V A R I. LETTRES SUR GRECE. Ἀμστέρδαμ 1788 σ. 165) Ἐπίσκεψις εἰς Λαβύρινθον.
98. SIEDER FR. REISE NACH DER INSEL KRETA, Αετιῶνα 1823. I, 191 διὰ τὸ σπηλαίον Ήλιδονίου.
99. SOHNINI C. VOYAGE EN GRECE ET EN TURQUIE. Παρ. 1901 I: σελ. 202-207. Περιγραφή τῶν σπηλαίων τῶν τοῦ σπ. Καθολικοῦ.
100. SPRATT, T. A. D. TRAVELS AND RESEARCHES IN GRECE. Λονδίνον 1865. I, 115-116 Ἱστορικὰ περὶ σπ. Μιλῆτου. II, 84-85 Ὀλογοὶ περὶ σπ. Ήλιδονίου. II, 174-177. Διὰ τὴν καταβόθραν Ὀμιλοῦ.
101. STREMMETS, AL. Ἐπιτὸ ποδὸ ἐγεννήθη καὶ ἔτιφη ὁ Ζεὺς. ("Εκδρομικὰ Ζ, 1935 σελ. 136-138), κἀι μινεὶ λόγον περὶ τοῦ Δικταίου ἔντρου ἐπὶ ἀρχαιολογικῆς ἐπιπέσεως. Περιγράφει τὸ ἐν κῆμαρες σπήλ. ὅπερ ἔντρον ἔσται ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου, Διοδώρου καὶ Στράβωνος.
102. Ι Δ Ι Ο Σ IN KRETISCHEN LABYRINTH. (περ. LA GRECE TOURISTIQUE, 6, 1936, 63 σ. 15-16) Ἄναφέρει τὸν Λαβύρινθον Γόρτυνος καὶ ἄλλα κρητικὰ σπήλαια.
103. ΣΤΟΥΝΙΑΣ Κ. Στὸ Λαβύρινθο τῆς Γόρτυνος. (εἰς βιβλίον τοῦ "ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΟΥΥΙΑ" Ἄθ. 1936 σ. 118) Περιγράφει τὸν Λαβύρινθον.

104. ΣΤΡΑΒΩΝ Γεωγραφικά (ἔκδ. DIDOT. Παρισίων. 1853)
Χ.ΙV.Β. Διὰ τὸν Ααρδύρινθον καὶ τὸ σήλ.
Εἰλειθεύς. Εἰς I, 14-16 διὰ τὸ Ἴδαϊ-
ον Ἰντρον.
105. THE ANNUAL OF THE BRITISH SCHOOL AT ATHENS. ἔκδ. Λονδίνου.
τ. VI (1899-1900). σελ. 94 κ. ἔ. Διὰ τινὰ
κρητικὰ σήλαια.
XIX (1912). σελ. I κ. ἔ. διὰ τὸ σήλαι-
ον Κιμαρῶν.
8, σελ. 235. Διὰ τὸ σήλαιον Σκέλας (πλη-
σίον Πρωισοῦ).
9, 336. Διὰ τὸ σήλαιον Ἰγίου Πικολίου.
II, 260. Διὰ τὸ σήλαιον Ἰγυκασοῦ.
XIX (1912) σελ. 35 κ. ἔ. σπ. Ἰδακτολοχ-
ρίου.
6, 94. Διὰ τὸ σήλαιον Φυκροῦ.
106. THE JOURNAL OF HELLENIC STUDIES. ἔκδ. Λονδίνου.
XVII, 352. Διὰ τὸ σήλαιον Φυκροῦ δι' ὃ
Ἰλ. καὶ ΚΑΡΑΓΗΛΛΗΝΗΣ. ΜΗΤ. ΚΡΕΤ. I, 20.
107. TOURNIEFORT, P. RELATION D'UN VOYAGE DU LEVANT. (ἔκδοσις
Παρισίων 1717)
I, 65-71. Διὰ τὸν Ααρδύρινθον Κνωσοῦ.
108. ΤΡΑΚΑΚΗΣ Α. Τὸ σήλαιον Κυκλάδος καὶ τὸ κυκλάπει-
α τεῖχη τῆς Κρήτης. (ἔφ. "ἸΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΕΙΣ"
25. 9. 53. Περὶ σήλαιου ἐν Σελίνῳ κυρί-
ως ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως.
109. ΦΙΟΡΑΝΤΣ Στ. Δικταῖον Ἰντρον. (περ. "ΔΗΜΟΣ" Πάριδος-
ως Β. 1939, σελ. 567-568. Ἐραχεῖς περιγρα-
φὴ τοῦ σήλαιου καὶ φωτογραφία τῆς εἰ-
σόδου του.
110. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ Β. Τὸ σήλαιον τῆς Ηιλάντου. (Ἡμερολόγιον
Γυμνασίου Σόβρου 1889-Ἐπιτομολογία-σελ.
141-157. Ἱστορικὴ καὶ περιγραφή τοῦ
σήλαιου τῆς Ηιλάντου.

- III. FRIGASSINI.
LE GIOTTE SACRE (ENC. ITALIA) εις
XVII, 1933 σελ. 1000. Ολίγα διά τῶν
σηλαία Δικταίου καὶ Ἰδαίου.
- III2. KATZIANIS IOSEPH.
Ἐλευθερία σηλαίων ἐν Κρήτῃ. εις
"ΠΑΡΑΣΣΕΧΗ" 1906, 10, σελ. 339-342.
Βραχεῖα περιγραφή τοῦ σηλαίου.
- III3. ΦΙΛΑΝΤΙΣ ΒΑΣΙΛ.
Ἱστορία τῆς Κρήτης. (ἐκδ. Σκηνίων
1909). Γ, σελ. 510-511, ἱστορικὴ διετύχου
σηλαίων τῆς Μιλῆτου καὶ σποραδικῶς
εἰς ὅλον τὸ ἔργον διά τινε σηλαία
τῆς Κρήτης.
- III4. VERHOEFF, K. W.
EINER NEUR DIPLOPODEN UND EINE NEUE
ISOPODEN-GATTUNG AUS DEN LABYRINTH
KREBIS. (MITTEIL. KOEHLER-KARSTF. D,
1929, 113-123. Διά τὴν πανίδα τοῦ Λα-
βυρινθοῦ.
- III5. W E R N E R, F.
UEBER DIE VON HEINI DR. KARL GRAFEN
ATTENS AUS KRETA MIT GEBRACHTEN ORTHO-
PTEREN. (VERGIL. ZOOL. BOTAN. GES. WIEN
53, 65-69, 1903. Διά τὴν πανίδα τοῦ Λα-
βυρινθοῦ εἰς Ἄμπελοῦζο.
- III6. W O L F, B.
ANIMALIUM CAVERNIUM CATALOGUS. ἐκδ.
H. V. JUNGES-GRAVELLIGE 1934-1937. Τόμ. 1
πρῶτος. Ἀναφέρεται κατάλογος τῶν μέ-
χρι τοῦ 1937 ἐκδοθεισῶν βιοσηλαίου-
λογικῶν μελετῶν ἑφορευθῶν εἰς τὴν ἑλ-
λίδα. Ὁ κατάλογος ἀναφέρεται καὶ εἰς
κρητικὰ σηλαία Ἀκρωτηρίου, Λαβυρινθοῦ
Ἄμπελοῦζου, Κομπίου, Καθολικοῦ, Ηλιδο-
νίου, Τρολίων καὶ Γωνιῆς.
- III7. WOODWARD.
(Εἰς ANNUAL OF THE BRITISH SCHOOL
AT ATHENS). Εἰς XLIV (1949) σελ. 324
κ. ἑ. Ὄβει τὸ πρόβλημα περὶ τῶν ἑρ-
χαιτέρων ἐπισκεπτῶν τοῦ Λαβυρινθοῦ.

Υπό τύπον πληροφοριών αναφέρονται και τα κάτωθι περί διαφόρων σπηλαίων της Κρήτης (3).

I. Περιφέρεια Η Ο Η Ο Θ Α Τ Σ Ι Ο Υ

Περισσότερα των 30 σπηλαίων λειτουργούν εις τις νοτίους όψεις των Αστερουσίων όρειν, 200-300 μ. από της παραλίας, εις ζώνην έκτεινομένη από Δ. (χ. Αχεντριάς) προς Δ. (χ. Κρότος). Τά σπουδαιότερα τούτων είναι τά ακόλουθα

- 1. Η Σ π η λ ι ή ρ η, διαστάσεων 6 X 5 X 6 (μέτρα) με ύδωρ.
- 2. Ο Χ α μ ώ π ό ς Σ π η λ ι ο ς διαστάσεων 3 X 4 X 2
- 3. Ο Δ ι ψ η λ β σ π η λ ι ο ς διαστάσεων 5 X 2 X 3

Τά άνωτέρω εύρισκονται εις την περιφέρειαν των χ. Ξοιά και Ξουρνιά. Εν σνεχείρ εις την παραλίαν των Ξουρνιόμων εύρισκονται τά ακόλουθα σπήλαια.

- 1. Α ρ χ ο υ τ ό σ π η λ ι ο ς, διαστάσεων 40 X 30 X 30
- 2. Γ α τ ο ά ρ ο υ Ξ η δ ο ς, έκτάσεως ενός στρεμμάτου, με ύδωρ.
- 3. Κ α τ σ ι κ ή λ η ς, πολυδαίδαλον, έκτάσεως δύο στρεμμάτων.
- 4. Β α ρ β α κ ό σ π η λ ι ο ς, διαστάσεων 30 X 3 X 7 με μικρόν κτιστήν δεξιμένην και έκκλησίαιον του Αγ. Αντωνίου.
- 5. Α γ ι ο ς Ι ω α ν ν η ς, δυτικώς του προηγουμένου με δμώναιον ναύριον έχον τοιχογραφίας AL PINESCO.

Εις την ίδιον περιφέρειαν εύρισκονται και τά κάτωθι σπήλαια.

- 1. Δ ο ρ υ δ ο σ π η λ ι ο ς, ή Κ α υ γ ή ς, μεταξδ Ρατίσι και Ξοιάς.
- 2. Δ ο τ ο δ ό μ α τ ο, νοτίως του χ. Ξουρνιά.
- 3. Τ ρ ι τ ω ν Ξ κ κ λ η σ θ ω ν, μεταξδ Ξουρνιόμων και παραλίας.

Κορυφαίη καταβάσις έν τη περιφερείά είναι

- 1. Π ε ρ ι σ τ ε ρ ι ή ς, εις την Ξοινή κορφή
- 2. Α σ κ η τ ή ς, εις την παραλίαν του Ξοινού γυλοδ, πολδ βαθεία, με ύδωρ εις βάθος 20 μέτρων.

II. Περιφέρεια Α Γ Ι Δ Σ Γ Α Λ Η Η Η Σ (Ρελοδμνης)

- 1. Α γ ί α Γ α λ ή ν η, έντός του δμώναίου χωρίου, άρκατά εύρύχωρον. Από τήν μυθολογίαν ήσ κατακίεσ και έργαστήριον του Διαιδάλου. Βάθος περί τά 100 μέτρα.
- 2. Α ν ο τ ρ α λ ι ο ί και Β ο ρ ν ο (Σ π η λ ι ο ι

Εδρίζονται εις θέσιν Λαγκούρα, (2 χμ. από Αγίας Γαλήνης). Έχουν έκτασιν μεγάλων διαστάσεων, αΐχονται δέ εις αυτούς ίχνη καλλιῶν " λειοτριβιδῶν".

III. Περιφέρεια Η Α Λ Ε Ξ Υ Ζ Ι Ο Υ

I. Κ ο υ ρ ο π η τ ὶ, Δυτικῶς Κρουσῶνος.

II. Θ ε ρ ι ὶ τ ρ ο υ π α, Ν.Δ. Κρουσῶνος

III. Π ε ρ ι σ τ ε ρ ι ῶ, ὁμοίως.

* Ἄπαντα ἔχρησθησαν ὡς καταρύγια οὐδέποτε ἀνωικλυθέντα. Εἰς τὴν αὐτὴν περιφέρειαν ἀπαντῶνται καταρύγια μετὰ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν " τ α ρ κ ο ι ", γνωστὰ εἰς τοὺς κοιμένους.

IV. Περιφέρεια * Α πο κο ρ ῶ ν ο υ

Σπουδαιότερον σπήλαιον * Η ρ υ ο ν ε ρ ῖ δ α ἔγγυς καὶ νοτιῶς τοῦ χ. Δαρῆ. Εἰς τοῦτο ἀπέθανον περί τῆ 200 γυναικῶν καὶ ἐξ ἄσφυξίας προσελθούσης ἀπὸ πυρῆν τὴν ὀλοὴν ἠγάθην οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου.

V. Περιφέρεια Ζ Α Ρ Ο Υ (* Η Ρ Α Κ Α Ε Ξ Ο Υ)

Τὰ σπήλαια ἐδῶ ἀποκαλοῦνται " Δ ἔ τ ε ς ". Σπουδαιότερα εἶναι

I. Τὸ " Κ α μ α ρ α ῖ τ ῆ ῶ ν "

2. Τὸ " Ἰ δ α ῖ ο ν " ἢ Σπήλιος τῆς Βοσκοπούδας.

VI. Περιφέρεια Κ Α Σ Τ Ε Λ Α Ι Ο Υ (Κισσίου)

* Ἐδῶ τὰ σπήλαια ὀνομάζονται " Ο α ρ ῆ γ γ ι α ". Σπουδαιότερα τούτων εἶναι

I. Τ ο π ο λ ι τ ῶ ν ὶ φ α ρ ῆ γ γ ι, μετὰ τῶν Τοπολιῶν καὶ Κισσιωπιῶν.

2. Ἰ ἄ λ α ὀ υ ρ ῖ τ ῶ ν ὶ φ α ρ ῆ γ γ ι, μετὰ τῶν Ἠλασθούρου, Πουρῆ καὶ Σισίου.

3. Ἡ υ λ ο ν ο ρ ῆ ρ α γ γ ο, μετὰ τῶν Σισίου καὶ Πυλωνέ.

4. Ἀ σ τ ρ ι κ ῖ τ ῶ ν ὶ φ α ρ ῆ γ γ ι, μετὰ τῶν Ἄστρακα καὶ Ἐπισκοπῆς.

5. Π λ ο κ α μ ῖ τ ῶ ν ὶ φ α ρ ῆ γ γ ι, μετὰ τῶν Πυλωνι, Τζαζιφῆς Σταμίου.

VII. Περιφέρεια Η Θ Η Η Ι Α Σ

- 1). Τ η ς Η ε τ ρ ε ς ή Τ ρ ο π α, κνωθεν του χ. Πόμια. "εργών διποτάσεων. Είσοδος δυσχερής. Ενδιαίτημα νεότερων των όποιων ή κόπρος περιουλλέγεται κίη χρησιμοποιείται ως λίπασμα.
2. Τ η ς Κ α λ ο γ ρ η ς ή Τ ρ ο π α, συνδεόμενον με την λαϊκήν παράδοσιν της ριλονικείας του Διγενή με την κολορηήν.
3. 'Α ν ε μ δ τ ρ ο π α, παρά τό χ. Πηγαδάκια. Είναι ρηθότατον. "Εν τού στόμιου εξέρχεται θροασμόν ρεθμ' αέρος. Κιτά τούς χωρικούς τό σπήλαιον επικοινωνεί μετά της δυτικής παραλίας της πεδιάδος Εισαορίας παρά την Όσειν Η ή τ α λ α, απέχουσας του σπηλαίου περί τό 3-10 χιλιομέτρα.

Είς την αυτήν περιφέρειαν καταπίπτει τό φασάγγι 'Α γ ι ο ρ ή ρ α γ γ ο με άποτήμους τής πλευρής. "Εχρησίμευσεν ως κρησφύγετον έπί Τουρκοκρατίας. Είς αυτή άπεριρρέοντα σί Σφρακιναί κουρσάροι κίη έκείθεν όρμώντες έκούρσενον την περιλήν.

VIII. Περιφέρεια 'Α Σ Κ Υ Θ Ο Υ (Χ.ΣΦΑΚΙΩΝ)

"Υπάρχουν σπήλαια έξια λόγου. "Επίσης λίαν έξιδίλογα φασάγγια ός τό ακόλουθα

1. της Σ α μ α ρ ι ς, υπέροχον κίη ιστορικόν.
2. της "Ι μ π ρ ο υ
3. της Χ ό ρ α ς Σ φ ρ α κ ι ω ν ή " Σ φ ρ α κ ι ω ν φασάγγι.
4. τό Κ α λ ο λ α κ κ ί ω τ ι κ ο.
5. 'Ο Α γ γ υ δ ε ς του Κ α τ ρ έ, ένθα την 10' Ιουλίου 1923 έβρον τον όδονταν 2.500 Τούρκοι, τό δε 1966 έτεραι 3.000. "Εώ τό φασάγγι φέρονται κίη με τό όνομα " Λαγγός" ή "Λαγγό". Τά σπουδαιότερα σπήλαια της περιφερείας, καταπίπτει είς τό φασάγγι της Σφρακίως είναι,
1. 'Ο Θ α λ α γ γ α ρ έ ς Σ π ή λ ι ο ς
2. 'Ο 'Α ξ ι α ρ έ ς Σ π ή λ ι ο ς
3. 'Ο Κ α λ ο γ ρ έ ς Σ π ή λ ι ο ς
4. Κορμονόπος με πηγήν ύδατος
5. Η λ α κ δ ο σ π ή λ ι ο ς, ρηθό κίη άνεξερευνήτων
6. Σ π ή λ ι ο ς του Δ α σ κ α λ ο γ ι ά ν η, είς την παραλίαν Χ.Σφρακίων

IX. Περιφέρεια Λ Α Σ Η Ο Ι Ο Υ

Εντός του περιήμου Δ ι κ τ α τ ῖ ο υ " Δ ν τ ρ ο υ (Σπήλιος του Ψυχρού)" εὑρίσκεται, ἀνατολικά τῆς χ. Τερμιῶδες, εἰς ἀπόστασιν 1,5 χιλιομ. ὁ Σ π ῆ λ ι ο ς τῆς Τ ρ ῶ π ε ζ ῆ ς, ὁ ὁποῖος ἀνεσκήθη τὸ 1937 ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. ἔχει ρῶθος 15 μ. καὶ ὕψος 3,5 μ. Εἰς τὴν αὐτὴν περιφέρειαν ἀπενεφ-
ται καὶ τὸ οὐράγγι " Χ α υ γ ῆ ς " μήκους 2 χιλ. ὕψους 300 μ.
καὶ πλάτους 100-150 μ. Ἐπίσης ἡ καταρῆδρα " Χ ὠ ν ο ς ".

X. Περιφέρεια Ἰ Ε Ρ Α Π Ε Τ Ρ Α Σ

Σπήλαια μικρὰ καὶ ὀψιματὰ οὐράγγια ἀξιολογῶντά τε ἀελοῦθα :

1. " Χ α υ γ ῆ ς " ἀνατ. τοῦ χ. Καρβόδοσι, κρημνώδες. Δι' αὐτοῦ διέρχεται ἡ πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν Σητείας βραχὴ ὁδός.
2. Ν ἔ σ ο ν α ς, 2,5 χιλ. ἀνατ. χ. Καρβόδοσι, ρῶθους 200 μέτρων μέ ἀξιοῦτο μονοπίπτει εἰς τὴς ἀποτόμους πλευρὰς του.
3. " Χ ῆ ς " νοτίως χ. Καρβόδοσι, εἰς ἀπόστασιν 3 χιλ. ἀπότομον, ρῶθους 500 μέτρων, μέ χειμᾶ ρόδη καταρῆδρην καὶ ἔχνη κατα-
λυμάτων τῶν χρόνων τῆς περσικῆς.

XI. Περιφέρεια Ἀ Ρ Κ Α Λ Ο Κ Ω Ρ Ι Ο Υ

Μικρὸν σπήλαιον εἰς τὴν θέσιν " Δουνὸ Προφήτη Ἰλίου" εἰς ἀπό-
στασιν 1 χιλ. να Ἀρκαλοχωρίου. Ἀξιολογώτατον ἀρχαιολογικῶς. ἔ-
χει κατὰ τὸ πλεῖστον κατακρημνισθῆ. Ἐμελετήθη κυρίως ὑπὸ τοῦ
τῶν κ.κ. Κατληρόδη καὶ Ἰλίου. Διανομήσις πρὸς τοῦ σπηλαίου
15 X 2 X 1 μ.

-
- (1). Ελ. περιόδ. " ΠΛΗ" Νο. 104/105, 1950, σελ. 25-30
 - (2). ἐνθ. ἀνατ. Νο. 100/109 τοῦ 1950 σελ. 03-05 καὶ 159 τοῦ 1947, σελ. 160-171. Ὁ γράμμα τὸ πρὸ σημεῖον εἰσαχθέντως ὁ δὲ χῶρῃ πῶσον πληροφορίων ἀναφερομένην εἰς τὸ σπήλαιον καὶ τὴς κρημνώδεις ἐν γένει μορφῆς τῆς νήσου Ἰρήτης.
 - (3) Τῆς πλεῖστος τῶν πληροφοριῶν τούτων ἀρτιολογῶν εἰς τοὺς δημοδιδασκαλοὺς τῶν οἰκείων περιφερειῶν, οὗς καὶ εἰσαχθ-
στοῦμεν θερμῶς.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

μνημονευομένων ἐν τῇ παρουσίᾳ μελέτῃ. (*Ὁ παραπλεύρως ἐκείνου ὀνόματος ἀριθμὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀντίστοιχον βιβλιογραφικὴν πηγὴν. Αἱ ἄνευ ἀριθμοῦ ὀνομασίαι ἀναφέρονται ἢ μνημονεῖονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἰς τὸ δευτέρον τμήμα τῆς μελέτης του.)

- * Ἀγίας Θαλασῆς 2, 16
- " Τριπόδος 21
- " Κυριακίης (πηγή) 21
- " Περσικευθῆς 32
- " Γαλήνης
- * Ἀγίου Ἰωάννου 21 καὶ ἐκτὸς βιβλιογραφίας
- " Ἰωανναντίνου 21, 95
- " Νικολάου 105
- " Ἀντωνίου (Βαρβακόστηλιος)
- * Ἀγίων Θεοδώρων 93
- * Ἀγιοφάνου
- * Ἀκριτηρίου 11, 21, 75, 76, 93, 95, 116.
- * Ἀλιολοχωρίου 41, 56, 105 καὶ ἐκτὸς βιβλιογραφίας
- * Ἀμυροῦ 5
- * Ἀμπελοῦ 7, 21, 115, 116
- * Ἀνταλικὸν καὶ βορρῆν Σπήλιον
- * Ἀνεμόστρωτα
- * Ἀετῶν Σπήλιος
- * Ἀρσίνι 93
- * Ἀρχοντοσπηλιος
- * Ἀσκητῆς
- * Ἀρκοῦδας 21, 93
- * Ἀχυροσπηλιό 21
- * Ἀχυροσπηλιό (Κισσίου) 21

Βαρβακόστηλιος
 Βαρῆ (ἢ Κρυονερία)
 Βοϊδομένο
 Βορρὸν φανέρει.

Γαϊδάριου Ἰβίδος
 Γιοφύτας 2, 32, 93
 Γκουβερνέτου 21, 72
 Γοῦβες 93
 Γωνιάς 21, 41, 47, 116

Δοσολογία νη Σπύλιος
Δικταίον "Αντρον , 4, 12, 20, 21, 31, 34, 36, 50, 59, 60, 70, 101, 105,
106, 109, 111.

Διψηλόσπηλιος

Είλειθούρας, 21, 29, 59, 60, 104, 112.

* Έλληνόσπηλο 10, 21, 55, 57, 77.

* Έπίνω Περιβολία 93

Θερμότροπος

* Ίδιον Άντρον. 20, 21, 24, 41, 62, 72, 91, 104, 111, κεί έκτός βιβλ.

"Ίμτρον

Καθολικός, 21, 22, 41, 46, 93, 95, 99, 116.

Καλογρηΐς Τρύπη

Καλογρές σπύλιος

Καλολακκιώτισσα

Καλοπΐ, 62

Καμάρων, 2, 12, 60, 101, 105, κεί έκτός βιβλιογραφίας

Καταβόθρη 41,

Κατρέ (Λαγγός τοῦ...) 22, κεί έκτός βιβλιογραφίας

Κατσιμάλης

Κέραιο, 53, 93.

Κολυμπήλου 21,

Κορμακόπος 22 κεί έκτός βιβλιογραφίας

Κουμάρου 11, 21, 35, 41, 95, 116.

Κουμπέδες 21

Κουρνΐ 22

Κουροπητό

Κουτρούλη 21,

Κρήτης (Γενικά) 6, 8, 26, 27, 42, 63, 69, 79, 82, 90, 94, 102, 105, 113.

Κρουταλιώτικα φασόλια 93

Κρουνορίδα (ή Σιρέ)

Κυάλωπος 100

Λαβδρινός (Γόρτυνος), 7, 9, 12, 15, 17, 19, 21, 25, 29, 35, 37, 41, 43,
44, 48, 51, 52, 64, 65, 67, 74, 80, 93, 94, 97, 102,
103, 104, 114, 115, 116, 117.

Λαβδρινός (Κνωσσοῦ) 12, 35, 59, 74, 89, 107.

Λάπτας 93

Λατρέϊα σταλακτιτῆν 67

Λακκίστου 21.

- Παγκρασί 105.
Παλαθουριανό φαρμάγι
Παραδοσπηλο 30.
Πελιδονλου, 14, 21, 41, 45, 54, 72, 76, 92, 93, 95, 96, 100.
Πεῖρες Τρύπα
Πέσσονας
Πιαμοῦ 1, 2.
Πιλίτου, 21, 23, 33, 27, 28, 39, 40, 49, 56, 61, 66, 71, 86, 100, 110, 113, 116.
Προχονιανῶν 21.
Πολυνοφάργγο

Πήμπτου 3.
Πιροῦ Χάνι 92

Ψομιλοῦ 93, 100.

Περιστερῆ (τοῦ) 21, 93, 94.
Περιστερῆ (ἡ)
Περιστερῆς (ὁ)
Περιστερῶν τρυπες 22
Πιλιδίματα 93
Πλακδοσπηλιος
Πλοκμιανό φαρμάγι.

Ραμνῆς 93
Ρεθδμιου ἄνων. 21

Σαμαριῆς 3, 22, 40, 96 κἀ ἐκτός βιβλιογραφίας
Σάρχου 22, 93
Σελένα 91, 100.
Σέλλας 105
Σήλι 93
Σηλιῖδα 21, 93
Σηλιῖρα 90 κἀ ἐκτός βιβλιογραφίας
Στόλου φαρμάγι 93
Σρακιανό φαρμάγι
Σρακίων ἄνων. 22

Τοπολιανό φαρμάγι
Τοπολίων 11, 21, 41, 46, 95, 110
Τρίπεζας σήλιος
Τριῶν Ἐκκλησιῶν
Τρυπητή 21.

Οιλογηγάρης Σπήλιος
Θινερωμένης 73
Φολέ 21

Χημικός Σπήλιος
Κανίων Άνων 93
Χΐς (Ίερήπετρας)
Χουγΐς (Ίερήπετρας)
Χουγΐς (Αισηθίου)
Χΐνος (Αισηθίου)

RESUME

DE LA SPELEOLOGIE DE LA CRETE

Par El. Platakis
Prof. de Physique

La Crète est un pays karstique.

Il n'ya que peu de temps, que la S.S.G. à commencé l'étude systématique des formes karstiques de la Crète.

Le but de cette Bibliographie est de faciliter ces études.

C'est une Bibliographie, qui complete tous les Bibliographies, qui sont parues jusqu' à nos jours; Cette Bibliographie contient en plus un résumé du sujet à qui chaque publication se rapport.